

УДК 338.48-6:332.1(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2025-3-11>

ПОТЕНЦІАЛ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В ДОСЯГНЕННІ СТАЛОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Долинська Олеся Олегівна

доктор філософії, доцент,

доцент кафедри туризму, теорії і методики фізичної культури та валеології,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, м. Хмельницький, Україна

ORCID ID: 0000-0002-7977-5700

Шоробура Інна Михайлівна

доктор педагогічних наук, професор, ректор,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, м. Хмельницький, Україна

ORCID ID: 0000-0003-3728-7968

Долинський Євген Володимирович

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри іноземних мов,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, м. Хмельницький, Україна

ORCID ID: 0000-0003-4074-4648

Актуальність дослідження: у статті розглянуто зелений туризм як один із ключових чинників сталого соціально-економічного розвитку сільських територій України. **Предметом дослідження** виступає сучасний стан, виклики та перспективи розвитку зеленого туризму в умовах пандемії COVID-19, повномасштабної війни та децентралізації. **Мета дослідження:** аналіз можливостей зеленого туризму як інструменту диверсифікації економіки, збереження культурної спадщини, підвищення рівня зайнятості та відродження сільських громад. **Методологія дослідження:** загальнонаукові методи аналізу та синтезу, системний і порівняльний підходи, а також узагальнення результатів наукових публікацій, практичних кейсів із вітчизняного та зарубіжного досвіду організації зеленого туризму. Здійснено огляд актуального законодавства, стратегічних документів та статистичних даних. **Результати дослідження:** встановлено, що зелений туризм в Україні демонструє стійку позитивну динаміку попиту з боку внутрішніх туристів, проте його потенціал реалізується частково через низку обмежень. Виявлено основні стримувальні чинники: недостатній рівень інфраструктурного забезпечення, брак нормативно-правового регулювання, слабкий рівень цифровізації туристичних послуг, обмежена маркетингова активність. **Практичне значення:** показано, що поєднання туристичних послуг із локальними традиціями, фермерським виробництвом, культурною спадщиною й екологічною освітою формує конкурентоспроможний і привабливий туристичний продукт. Обґрунтовано необхідність упровадження в Україні кластерного підходу, розроблення регіональних програм підтримки зеленого туризму, створення механізмів сертифікації, розвитку людського капіталу та цифрових платформ для бронювання і просування. **Висновки:** розвиток зеленого туризму є стратегічним інструментом підвищення конкурентоспроможності сільських територій, посилення економічної самодостатності громад і формування позитивного міжнародного іміджу України. Його розширення має здійснюватися в межах узгодженої державної політики, що базується на принципах сталості, екологічності та інтегрованості в загальнонаціональні та європейські стандарти. **Перспектива подальших досліджень** полягає у вивченні можливостей, коли за належної підтримки зелений туризм здатен відігравати провідну роль у післявоєнному відновленні сільських регіонів, збереженні культурної автентичності та забезпеченні нового якісного рівня життя для місцевого населення.

Ключові слова: зелений туризм, сталий розвиток, сільські території, післявоєнна відбудова, сільський туризм, туризм.

THE POTENTIAL OF GREEN TOURISM IN ACHIEVING SUSTAINABLE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF RURAL AREAS IN UKRAINE

Dolynska Olesia Olehivna

Doctor of Philosophy, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Tourism,
Theory and Methods of Physical Education and Health,
Khmelnyskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Khmelnytskyi, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-7977-5700

Shorobura Inna Mykhailivna

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Rector,
Khmelnyskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Khmelnytskyi, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-3728-7968

Dolynskyi Yevhen Volodymyrovych

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Foreign Languages,
Khmelnyskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Khmelnytskyi, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-4074-4648

The relevance of the research: the article examines green tourism as one of the key factors in the sustainable socio-economic development of rural areas in Ukraine. **The subject research** is the current state, challenges, and prospects for the development of green tourism in the context of the COVID-19 pandemic, full-scale war, and decentralization processes. **The purpose of the study** is to analyze the potential of rural tourism as a tool for economic diversification, cultural heritage preservation, employment growth, and the revitalization of rural communities. **Research methodology** includes general scientific methods of analysis and synthesis, systemic and comparative approaches, as well as the generalization of findings from scientific publications and practical case studies based on domestic and international experiences in organizing green tourism. The research includes a review of current legislation, strategic documents, and statistical data. **The results of the study** reveal that green tourism in Ukraine shows a steadily growing demand among domestic tourists, although its potential is only partially realized due to several constraints. Key limiting factors were identified: insufficient infrastructure, lack of regulatory framework, low level of digitalization of tourism services, and limited marketing activity. **Practical Significance:** it is shown that the combination of tourism services with local traditions, farming, cultural heritage, and environmental education contributes to the creation of a competitive and attractive tourism product. The necessity of implementing a cluster-based approach in Ukraine has been substantiated, along with the development of regional support programs for green tourism, the creation of certification mechanisms, the development of human capital, and the introduction of digital platforms for booking and promotion. **Conclusions:** the development of green tourism is a strategic tool for enhancing the competitiveness of rural areas, strengthening the economic self-sufficiency of communities, and shaping a positive international image of Ukraine. Its expansion should be carried out within the framework of a coherent state policy based on the principles of sustainability, environmental responsibility and integration into national and European standards. **The prospect of further research** lies in exploring the potential of green tourism, with appropriate support, to play a leading role in the post-war recovery of rural regions, the preservation of cultural authenticity, and the provision of a new, higher quality of life for the local population.

Keywords: green tourism, sustainable development, rural areas, post-war recovery, rural tourism, tourism.

Постановка проблеми. Сучасна туристична галузь дедалі більше орієнтується на формати, що відповідають принципам сталого розвитку, сприяють раціональному використанню природних ресурсів, збереженню культурної спадщини та підвищенню добробуту місцевих громад. Динаміка змін

у туризмі визначається як внутрішніми соціально-економічними процесами (урбанізація, трансформація стилю життя), так і глобальними викликами останніх років, зокрема пандемією COVID-19 та повномасштабною війною в Україні. У цих умовах актуалізується потреба у впровадженні екологічно

безпечних, інноваційних і гнучких моделей подорожей, які здатні задовольняти рекреаційні потреби населення та водночас виконувати функції інструменту відновлення і розвитку постраждалих територій.

У цьому контексті зелений туризм постає однією з найперспективніших форм альтернативного відпочинку. Він забезпечує безпосередній контакт туристів із природним середовищем, сільським побутом і локальною культурою, а також створює умови для активізації економічної діяльності сільських громад. Простота організації та доступність цього виду туризму роблять його привабливим як для туристів, так і для місцевих жителів, які можуть поєднувати традиційні види господарювання з наданням туристичних послуг [10]. Європейський досвід свідчить, що зелений туризм може стати каталізатором розвитку сільських територій, сприяючи модернізації інфраструктури, підвищенню рівня життя, формуванню позитивного іміджу регіонів та залученню інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання розвитку сільського зеленого туризму досліджували такі вчені, як: О. Березін [1], П. Горішевський [5], В. Васильєв [5], Ю. Зінько [5], М. Костриця [9], М. Рутинський [12], Н. Чорненька [14] та інші. Проте, зважаючи на актуальність питання щодо розвитку сільського зеленого туризму, виникає необхідність у більш глибокому дослідженні цього виду туризму як перспективного напряму розвитку загального піднесення економічного рівня України та її регіонів.

Тож необхідно проаналізувати сучасний стан та особливості розвитку зеленого туризму в Україні в умовах соціально-економічної трансформації, пандемії COVID-19 та післявоєнної відбудови.

Мета дослідження – визначити роль зеленого туризму як інструменту сталого розвитку сільських територій, джерела диверсифікації місцевої економіки, підвищення зайнятості та збереження культурної спадщини.

Основний матеріал. Екотуризм є специфічною формою туристичної діяльності, що

ґрунтується на використанні природного, культурного та рекреаційного потенціалу територій з високим рівнем екологічної цінності. Його популярність невідмінно зростає під впливом процесів урбанізації, трансформації способу життя та посилення потреби у відпочинку в гармонії з природою. Однією з ключових цілей екотуризму є не лише організація якісного відпочинку, а й активізація соціально-економічного розвитку регіонів. Завдяки підтримці природоорієнтованих форм господарювання, впровадженню практик раціонального використання ресурсів та просуванню місцевих екологічно чистих продуктів екотуризм сприяє підвищенню добробуту населення, створенню нових робочих місць і розвитку підприємницьких ініціатив. Водночас він відіграє важливу роль у збереженні природної та культурної спадщини, формуванні привабливого іміджу територій [12].

Розрізняють декілька форм зеленого туризму, зокрема: екотуризм та агротуризм, що передбачають залучення туристів до сільськогосподарських процесів; сільський зелений туризм, зорієнтований на екологічну стійкість і природоохоронну активність, та інші (табл. 1) [3].

Юридичною основою функціонування сільського туризму в Україні є Закон «Про особисте селянське господарство» та Господарський кодекс, які надають можливість легалізувати діяльність у сфері туристичних послуг на базі індивідуального господарства.

Світовий досвід організації сільського туризму засвідчує його динамічний розвиток як ефективного інструменту соціально-економічного пожвавлення сільських територій. У різних країнах цей вид туризму формувався під впливом історичних, економічних та культурних чинників, однак спільною ознакою є його здатність інтегрувати природні ресурси, культурну спадщину та аграрну діяльність у привабливий туристичний продукт [8].

У США витоки сільського туризму сягають періоду Великої депресії, коли фермерські господарства почали надавати базові

Таблиця 1

Різновиди зеленого туризму

Форма зеленого туризму	Характеристика	Приклади/діяльність
Сільський відпочинок та агротуризм	Відпочинок у сільській місцевості, знайомство з фермерськими господарствами та локальною кухнею	Участь у зборі ягід та фруктів, дегустація локальних страв, відвідування фермерських господарств
Екотуризм	Спостереження за природою та мінімальний вплив на довкілля	Відвідування національних парків, заповідників, туристичні маршрути з охороною природи
Туризм у сільських та гірських регіонах	Активний відпочинок на природі, культурне знайомство з регіонами	Похідні та велосипедні маршрути, кемпінги, відвідування традиційних сіл і гірських поселень
Пригодницький і спортивний туризм	Активний відпочинок у природному середовищі	Рафтинг, катання на каное, піші походи, скелелазіння, кінні прогулянки

послуги розміщення та харчування подорожуючим. В Європі розвиток сільського туризму активізувався після Другої світової війни на тлі модернізації сільського господарства. Зменшення доходів фермерів та відтік населення із сільської місцевості спонукали до пошуку альтернативних джерел прибутку. Сільський туризм став такою альтернативою, отримавши підтримку на рівні політики Європейського Союзу. Зокрема, у Франції та Великій Британії сформовано багаторівневу систему розміщення туристів у фермерських будинках, відокремлених котеджах, адаптованих господарських спорудах. У Швейцарії агротуризм розглядається як частина національної туристичної стратегії з річним прибутком у кілька мільярдів доларів [13].

Особливої популярності сільський туризм набув в Італії, де агротуристичні послуги поєднуються з гастрономічною культурою, природоохоронними програмами та спортивним туризмом. Своєю чергою Польща демонструє приклад ефективного поєднання державної підтримки, ініціативи місцевих громад та лояльного податкового режиму. Категоризація сільських господарств, гнучке регулювання та доступні тарифи стали чинниками високої заповнюваності туристичних місць. В Європі зелений сільський туризм (екотуризм) став важливою частиною сталого розвитку регіонів, поєднуючи збереження природи з підтримкою місце-

вої економіки. У Франції, зокрема в регіоні Прованс, фермерські господарства пропонують туристам участь у зборі лаванди, дегустації місцевих вин та сиру, а також екскурсії екостежками. У Німеччині фермерські двори в Баварії активно використовують принципи сталого ведення господарства, залучаючи відвідувачів до освітніх програм щодо органічного землеробства. Ці приклади демонструють, як зелений туризм сприяє екологічній свідомості та розвитку місцевих громад. Європейський сільський туризм також включає гастрономічний аспект, де туристи можуть насолоджуватися місцевою кухнею, відвідувати виноробні, сироварні, пекарні та інші виробництва. Це дозволяє туристам ознайомитися з кулінарними традиціями регіону та спробувати автентичні страви [7].

Американська модель сільського туризму має свої унікальні особливості та відмінності від європейських та азійських моделей. Вона зосереджена на внутрішньому туризмі та включає широкий спектр діяльності, що пов'язано з відпочинком на природі й сільському господарстві. Американська модель сільського туризму сприяє економічному розвитку сільських територій, створенню нових робочих місць і підвищенню рівня життя місцевого населення, а також збереженню культурної спадщини та природних ресурсів, підвищуючи обізнаність про важливість стійкого розвитку [6]. Ця модель сільського туризму є багатогранною та дина-

мічною, адаптуючись до сучасних потреб туристів і сприяючи розвитку сільських регіонів через залучення внутрішнього туризму. Ранчо-туризм є унікальною формою сільського туризму в США. Він включає відвідування великих фермерських господарств та ранчо, де туристи можуть ознайомитися з ковбойським способом життя, взяти участь у катанні на конях, випасі худоби, а також насолоджуватися традиційними ранчо-активностями [2].

Азійський сільський туризм активно використовує багатство культурної спадщини та національних традицій. Туристи мають можливість брати участь у місцевих святах, фестивалях, релігійних обрядах та ремеслах, наприклад, відвідувати традиційні японські чайні церемонії, індійські весільні церемонії або тайські фестивалі світла [1]. Азійські країни створюють спеціальні туристичні об'єкти, як-от «VIP-села» або національні готелі, розташовані в сільській місцевості. Ці об'єкти пропонують туристам високий рівень комфорту та сервісу, зберігаючи при цьому традиційний стиль архітектури та дизайну [5].

Таким чином, світовий досвід підтверджує, що успішна модель сільського туризму базується на поєднанні державної підтримки, локальної ініціативи, збереженні автентичності й орієнтації на потреби сучасного туриста.

Україна теж має значний потенціал для розвитку сільського туризму завдяки сприятливим природно-кліматичним умовам, багатій культурній спадщині, географічній різноманітності, а також традиціям гостинності. Однак цей потенціал наразі реалізується лише частково. Одним із визначальних кроків у державному управлінні туризмом стало ухвалення у 2017 році Стратегії розвитку туризму та курортів до 2026 року. Проте документ має низку недоліків, зокрема відсутність чітких орієнтирів на розвиток внутрішнього туризму, скасування ліцензування туроператорської діяльності та нечітке визначення цільових аудиторій. Ці чинники обмежують ефективність реалізації потенціалу саме сільського туризму [11].

Нерівномірність розвитку сільського туризму в Україні зумовлена як інституційними, так і ринковими факторами. Спостерігається зростання інтересу до сільського відпочинку з боку внутрішніх й іноземних туристів і зберігається домінування імпортного туристичного продукту, що свідчить про незадоволення попиту на внутрішньому ринку. Згідно зі статистичними даними, з кінця 2019 року частка туристів, які вибирають сільський відпочинок, зростає, що свідчить про позитивну динаміку [4].

Однак цей процес супроводжується низкою викликів. Насамперед це недостатній рівень розвитку інфраструктури в сільських територіях, який включає поганий стан доріг, обмежені транспортні зв'язки, нерозвинену комунікаційну інфраструктуру. Брак інвестицій у туристичну сферу, а також відсутність єдиних стандартів якості в наданні послуг ускладнюють формування конкурентоспроможного сільського туристичного продукту. Багато садиб не відповідають базовим критеріям комфорту та безпеки, що знижує загальну якість вражень туриста.

Крім інфраструктурних обмежень, розвиток сільського туризму стримується недостатньою маркетинговою підтримкою. Брак цільових рекламних кампаній, слабо розвинена присутність у цифровому середовищі та недостатня участь у міжнародних туристичних виставках звужують можливості просування сільського туризму як окремої спеціалізованої ніші. Водночас важливим аспектом є формування сучасних онлайн-інструментів – платформ бронювання, інтерактивних карт маршрутів, інформаційних порталів, які допомогли би зробити сільський туризм доступнішим для ширшого кола споживачів. На міжнародному рівні Україна поки що не розглядається як конкурент у галузі сільського туризму [3].

У контексті загальносвітових тенденцій зростання популярності екологічно орієнтованого туризму сільський туризм може стати точкою росту для місцевих громад. Він сприяє збереженню демографічного потенціалу села, розвитку локального під-

приємництва, популяризації нематеріальної культурної спадщини та підтримці навколишнього середовища. Залучення інвестицій у локальну інфраструктуру, стимулювання підприємницької ініціативи, створення освітніх програм для операторів ринку та сприяння кооперації між громадами можуть стати важливими кроками для сталого розвитку.

Розвиток сільського (зеленого) туризму в Україні потребує системного підходу, інтеграції в регіональні стратегії, активної участі держави та приватного сектора, а також модернізації підходів до просування сільських територій як туристичних дестинацій. За належної підтримки ця форма туризму здатна не лише підвищити привабливість України на міжнародному ринку, а і забезпечити нову якість життя для мешканців сільських громад [1].

Основною перевагою зеленого туризму є його доступність для організації навіть за обмежених інвестиційних можливостей. Місцеві мешканці можуть використовувати наявні житлові ресурси, власну продукцію, ручні ремесла та автентичні звичаї як туристичний продукт, що приваблює як українських, так й іноземних відвідувачів. Це створює нові джерела доходу, особливо для жінок та молоді, й дозволяє запобігти трудовій міграції та депопуляції сіл.

Розвиток сільського туризму вимагає комплексного підходу: формування регіональних туристичних кластерів, включення до туристичних шляхів, професійної підготовки кадрів, підвищення стандартів обслуговування, впровадження електронних систем бронювання, створення якісного цифрового контенту про дестинації [4]. Необхідно врегулювати правові аспекти шляхом ухвалення окремого закону «Про сільський зелений туризм», що визначатиме механізми державної підтримки, процедури сертифікації послуг, умови співпраці з туроператорами та міжнародними партнерами.

Потенціал розвитку найбільш виражений у Західній Україні, Центральному Поліссі та Південному Причорномор'ї. Але в кожному регіоні можуть бути унікальні

«магніти» – від купання в термальних джерелах до участі у виноробстві чи традиційних святах. Екологічна безпека, харчування з місцевих органічних продуктів, відпочинку у гармонії з природою – ключові тренди, що формують попит [8]. На цьому тлі вкрай важливо зберегти баланс між комерціалізацією та автентичністю сільського способу життя.

Одна з ключових перспектив розвитку сільського туризму в Україні полягає в його здатності сприяти зайнятості та підвищенню рівня доходів сільського населення. Надання туристичних послуг – як-от проживання в сільських садибах, організація екскурсій, дегустації місцевих продуктів, майстер-класи та фестивалі – дозволяє селянам диверсифікувати джерела доходів, зменшуючи залежність від аграрного виробництва. Особливо це актуально для депресивних районів, де традиційне сільське господарство не забезпечує стабільної економічної бази.

Розвиток інфраструктури в межах сільського туризму також відкриває нові можливості для територіального зростання. Покращення транспортної доступності, створення еколого-освітніх маршрутів, упровадження цифрових сервісів для бронювання послуг і маркетингового просування регіонів можуть суттєво активізувати туристичні потоки. У цьому контексті важливим є створення кластерів зеленого туризму, які об'єднують місцевих виробників, агротуристичні господарства, заклади громадського харчування і культурні установи, сприяючи підвищенню конкурентоспроможності дестинацій [4].

Сільський (зелений) туризм в Україні має значний потенціал для розвитку як у внутрішньому, так і в міжнародному вимірі. Включення нашої держави до європейського туристичного простору відкриває можливості для адаптації та впровадження передового досвіду країн ЄС у сфері агротуризму, зокрема впровадження системи сертифікації послуг, екологічного маркування сільських господарств, розвитку тематичних маршрутів культурної спадщини та популя-

ризації концепцій етичного споживання [15]. В умовах повномасштабної війни зелений туризм може набути додаткової соціальної функції – стати інструментом психологічної реабілітації та соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, військово-службовців і волонтерів.

Важливу роль у просуванні сільських туристичних продуктів відіграють цифрові технології. Використання соціальних мереж, платформ онлайн-бронювання, блогів, віртуальних турів і мобільних додатків дозволяє ефективно підвищувати впізнаваність сільських DESTINACIЙ серед цільових аудиторій. Запровадження електронного маркетингу, візуального сторітелінгу та SEO-оптимізованого контенту забезпечує конкурентні переваги на глобальному туристичному ринку, сприяючи формуванню стійкого інтересу до українських сільських локацій.

Для сталого розвитку цього сектора потрібен комплексний підхід, який передбачає створення чіткої нормативно-правової бази з визначенням стандартів якості, механізмів державної підтримки, пільгового оподаткування та доступного кредитування суб'єктів сільського туризму. Не менш важливим є формування системи підготовки висококваліфікованих кадрів – гідів, аніматорів, адміністраторів, маркетологів, здатних забезпечувати сервіс європейського рівня.

Україна має всі передумови для створення привабливих сільських туристичних DESTINACIЙ, що поєднують комфорт, екологічну відповідальність і збереження локальної ідентичності [2; 6].

Висновки. Зелений туризм є стратегічним напрямом розвитку сільських територій України, поєднуючи економічний, соціальний та екологічний складники. Він сприяє диверсифікації місцевої економіки, збереженню природної та культурної спадщини, створенню нових робочих місць. Попит на сільський відпочинок зростає, однак його реалізація обмежена інфраструктурними, фінансовими та організаційними бар'єрами. Міжнародний досвід свідчить, що успішний розвиток зеленого туризму можливий лише за умови синергії державної політики, активності місцевих громад та використання цифрових інструментів. Україна має всі базові передумови для масштабного розвитку цього сектора – сприятливі природно-кліматичні умови, культурну різноманітність та традиції гостинності.

У післявоєнний період зелений туризм здатний стати рушієм відродження сільських громад і формування позитивного міжнародного іміджу України. Його розвиток має бути одним зі стратегічних пріоритетів державної політики у сферах туризму, екології та регіонального розвитку.

Література

1. Березін О.В. Мале підприємництво та зелений туризм: перспективи розвитку. *Вісник ДІТБ. Серія: Економіка, організація і управління підприємствами (в туристичній сфері)*. 2007. № 11. С. 93–97.
2. Биркович В.І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України. *Стратегічні пріоритети. Науково-аналітичний щоквартальний збірник*. 2008. № 1 (6). С. 138–143.
3. Власенко І.В. Регіональні особливості формування маркетингових заходів розвитку сільського зеленого туризму. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького*. 2017. Т. 19. № 81. С. 3–9.
4. Гловацька В.В. Особливості розвитку сільського зеленого туризму як підприємницької діяльності. *Інноваційна економіка*. 2010. № 16. С. 45–48.
5. Горішевський П., Васильєв В., Зінько Ю. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2003. 148 с.
6. Дармостук Д.Г. Тенденції розвитку зеленого туризму в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2017. № 2. С. 1–7.
7. Долинська О.О., Гуцал Л.А., Гільберг Т.Г. Сільський туризм в Україні: сучасні тенденції та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-24>.

8. Долинська О.О., Шоробура І.М., Гільберг Т.Г. Туристичні шляхи, як засіб популяризації культурної спадщини. *Інфраструктура ринку*. 2024. Вип. 79.
9. Костриця М.М. Сільський туризм: теорія, методологія, практика (етноісторичний туристичний кластер «Древлянська земля») : монографія. Житомир : ЖДТУ. 2006. 196 с.
10. Лужанська Т.Ю., Махлинець С.С., Тебляшкіна Л.І. Сільський туризм: історія, сьогодення та перспективи : навч. посіб. Київ : Кондор, 2008. 385 с.
11. Олійник В.Д., Данілова, О.М. Організація туризму: сільський зелений туризм світовий досвід та перспективи розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-30>.
12. Рутинський М.Й., Зінько Ю.В. Зелений туризм. Київ : Знання, 2008. 271 с.
13. Рутинський М.Й., Зінько Ю.В. Сільський туризм : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 271 с.
14. Чорненька Н.В., Теребух А.А., Костюк І.В. Екологічний напрям посилення конкурентоспроможності регіонального туризму. *Географія та туризм : наук. зб. / Ред. кол.: Я.Б. Олійник (відп. ред.) та ін.* Київ : Альтерпрес, 2015. Вип. 34. С. 183–192.
15. Шульга В.П. Стратегічне управління розвитком екологічного туризму в контексті рекреаційного природокористування. *Географія та туризм*. 2012. Вип. 22. С. 42–51.

References

1. Berezin, O. V. (2007). Male pidpriemnytstvo ta zelenyi turyzm: perspektyvy rozvytku [Small entrepreneurship and green tourism: Development prospects]. *Visnyk DITB. Serii: Ekonomika, orhanizatsiia i upravlinnia pidpriemstvamy (v turyznoi sferi)*, (11), P. 93–97. [in Ukrainian].
2. Byrkovich V. I. (2008) Silskyi zelenyi turyzm – priorytet rozvytku turystychnoi haluzi Ukrainy. (Rural greentourism is a priority for the development of the tourism industry of Ukraine). *Stratehichni priorytety*. Scientific and analytical quarterly collection. № 1 (6), P. 138–143. [in Ukrainian].
3. Vlasenko, I. V. (2017). Rehionalni osoblyvosti formuvannia marketynhovykh zakhodiv rozvytku silskoho zelenoho turyzmu [Regional features of marketing initiatives for rural green tourism development]. *Naukovyi visnyk LNUVMB imeni S. Z. Gzhytskoho*, 19 (81), P. 3–9. [in Ukrainian].
4. Hlovatska V. V. (2010) Osoblyvosti rozvytku silskoho zelenoho turyzmu yak pidpriemnytskoi diialnosti. (Features of rural green tourism development as a business activity). *Innovatsiina ekonomika*. № 16, P. 45–48 [in Ukrainian].
5. Horishevskiy, P., Vasyliiev, V., & Zinko, Yu. (2003). *Sil's'kyi zelenyi turyzm: orhanizatsiia nadannia posluh hostynnosti* [Rural green tourism: Organization of hospitality services]. Ivano-Frankivsk: Misto NV. 148 p. [in Ukrainian].
6. Darmostuk, D. H. (2017). Tendentsii rozvytku zelenoho turyzmu v Ukraini [Trends in the development of green tourism in Ukraine]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, (2), P. 1–7. [in Ukrainian].
7. Dolynska, O. O., Hutsal, L. A., & Hilberh, T. H. (2024). Sil's'kyi turyzm v Ukraini: suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku [Rural tourism in Ukraine: Current trends and development prospects]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (64). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-24> [in Ukrainian].
8. Dolynska, O. O., Shorobura, I. M., & Hilberh, T. H. (2024). Turystychni shliakhy, yak zasib populyaryzatsii kul'turnoi spadshchyny [Tourist routes as a means of promoting cultural heritage]. *Infrastruktura rynku*, (79). [in Ukrainian].
9. Kostriytsia, M. M. (2006). *Sil's'kyi turyzm: teoriia, metodolohiia, praktyka (etnoistorychnyi turystychnyi klaster "Drevlianska zemlia")* [Rural tourism: theory, methodology, practice (ethnohistorical tourism cluster "Drevlyanska Land")]. Zhytomyr: ZhDTU. 196 p. [in Ukrainian].
10. Luzhanska T. Yu., Makhlynets S. S., & Tebliashkina L. I. (2008) Silskyi turyzm: istoriia, sohodennia ta perspektyvy: navch. [Rural tourism: history, present and prospects: a textbook]. Kyiv: Kondor, 385 p. [in Ukrainian].
11. Oliinyk, V. D., & Danylova, O. M. (2025). Orhanizatsiia turyzmu: sil'skyi zelenyi turyzm, svitovi dosvid ta perspektyvy rozvytku v Ukraini [Tourism organization: Rural green tourism, international experience, and development prospects in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (72). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-30> [in Ukrainian].
12. Rutynskiy, M. Y., & Zinko, Yu. V. (2008). Zelenyi turyzm [Green tourism]. Kyiv: Znannia. 271 p. [in Ukrainian].
13. Rutynskiy M. Y., & Zinko Yu. V. (2006) Silskyi turyzm: navchalnyi posibnyk [Rural tourism: a textbook]. Kyiv: Znannia, 271 p. [in Ukrainian].
14. Chornenka, N. V., Terebukh, A. A., & Kostiuk, I. V. (2015). Ekolohichni napriam posylennia konkurentospromozhnosti rehionalnoho turyzmu [Ecological direction for strengthening regional tourism

competitiveness]. *Heohrafiia ta turizm: Nauk. zbirnyk / Ed. Ya. B. Oliinyk (Ed.) ta in.*, (34), P. 183–192. Kyiv: Alterpres. [in Ukrainian].

15. Shulga V. P. (2012) Stratehichne upravlinnia rozvytkom ekolohichnoho turyzmu v konteksti rekreatsiinoho pryrodokorystuvannia [Strategic management of ecological tourism development in the context of recreational nature management]. *Heohrafiia ta turizm*. Issue 22, P. 42–51. [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 17.07.2025

Дата прийняття статті: 09.08.2025

Опубліковано: 07.10.2025